



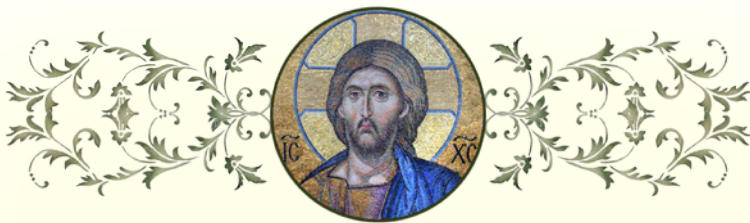
Ἀπλὴ Κατήχησις μέσα ἀπὸ τὴν πεῖρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας



- Α'. Τὸ τριμερές τῆς ψυχῆς
καὶ ἡ γεώργησις
τῶν «καλοεννοησιῶν»
Β'. Τὸ πάθος τῆς καχυποψίας

28

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΑ
Πρὸς Οἰκοδομὴν καὶ Παραμυθίαν
Μάιος 2026



■ «Φυσικῶς ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς τὰς ἀρετάς· πάθη δὲ οὐκ ἔχομεν φυσικῶς»

Α΄.

**Τὸ τριμερές τῆς ψυχῆς
καὶ ἡ γεώργησις τῶν «καλοεννοησιῶν»***

Κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρας, ἡ ψυχὴ εἶναι τριμερής:
«Ἔχει γὰρ τὸ Ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ Θυμικὸν καὶ τὸ
Λογιστικόν»¹.

Ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ Λογιστικοῦ γεννῶνται οἱ **Βλάσφημοι**
Λογισμοί. Ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ Θυμικοῦ γεννῶνται οἱ **Πονηροὶ**
Λογισμοί². Καὶ ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ Ἐπιθυμητικοῦ γεννῶνται
οἱ **Αἰσχροὶ Λογισμοί**.

Γενικά, τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, ὅταν δὲν λειτουργοῦν κατὰ
φύσιν, ἀσθενοῦν καὶ διαστρέφονται. Στὴν παρὰ φύσιν κατάστασί
τους αὐτὴν γίνονται ἔδρες τῶν τριῶν γενικωτάτων Παθῶν: τῆς
Φιλοδοξίας (Λογιστικόν), τῆς **Φιλαργυρίας** / **Φιλοκτημοσύ-**
νης (Θυμικόν) καὶ τῆς **Φιληδονίας** (Ἐπιθυμητικόν).

* * *

Ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος, μὲ πολλὴ χάρι καὶ λιτότητα, μᾶς βε-
βαιώνει πρωτίστως, ὅτι

«**πάντες οἱ Πατέρες λέγουσιν ὅτι ἕκαστον πάθος ἐκ τού-**
των τῶν τριῶν γεννᾶται παθῶν: τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς φιλαρ-
γυρίας καὶ τῆς φιληδονίας»³.

Κατόπιν, μᾶς καθοδηγεῖ πῶς νὰ θεραπεύσουμε τὸ Τριμε-
ρές τῆς Ψυχῆς καὶ τοὺς Κακοὺς Λογισμοὺς, οἱ ὅποιοι γεν-
νῶνται ἀπὸ αὐτό:

«**Ἐκαστον γὰρ πάθος ἔχει τὴν ἐναντίαν αὐτοῦ ἀρετὴν. Ἡ**
ὑπερηφανία ἔχει τὴν ταπεινοφροσύνην, ἡ φιλαργυρία ἔχει τὴν
ἐλεημοσύνην, ἡ ἀσωτία τὴν ἐγκράτειαν, ἡ ὀλιγωρία τὴν ὑπο-
μονήν, ἡ ὀργὴ τὴν πραότητα, τὸ μῖσος τὴν ἀγάπην. Ἐκαστον

ἀπλῶς πάθος, ὡς εἶπον, ἔχει τὴν ἐναντίαν αὐτοῦ ἀρετὴν»⁴.

■ Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ ἐκβάλουμε τὰ Πάθη, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται νὰ βάλουμε πάλι μέσα μας τὶς ἀρετὲς καὶ νὰ τὶς ἐδραιώσουμε στὶς θέσεις τους, διότι αὐτὲς ἔχουν σπαρῇ στὶς Καρδιές μας ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεό:

«Φυσικῶς γὰρ ἔχομεν τὰς ἀρετὰς παρὰ Θεοῦ δοθείσας ἡμῖν. Ἄμα γὰρ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐνέσπειρεν αὐτῷ τὰς ἀρετὰς»· «ὥστε φυσικῶς ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς τὰς ἀρετὰς· πάθη δὲ οὐκ ἔχομεν φυσικῶς· οὐδὲ γὰρ ἔχουσιν οὐσίαν τινὰ ἢ ὑπόστασιν»· «κλίνασα ἡ ψυχὴ διὰ φιληδονίας ἐκ τῶν ἀρετῶν κατεσκεύασε τὰ πάθη καὶ ἐστερέωσεν αὐτὰ καθ' ἑαυτῆς»⁵.

[«Οἱ ἀρετὲς εἶναι μέσα στὴν φύσι μας, διότι μᾶς ἔχουν δοθῇ ἀπὸ τὸν Θεό. Ὅταν ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπο, ἔσπειρε μέσα του τὶς ἀρετὲς»· «ὥστε ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε φυσικῶς τὶς ἀρετὲς· τὰ πάθη δὲν ἀνήκουν στὴν φύσι μας, διότι αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμία οὐσία ἢ ὑπόστασι (δὲν ὑπάρχουν ἐκ φύσεως, δὲν ἔχουν πλασθῇ)»· «ἡ ψυχὴ ὅμως, ὅταν ἐξέκλινε ἀπὸ τὶς ἀρετὲς ἐξ αἰτίας τῆς φιληδονίας, κατεσκεύασε τὰ πάθη καὶ τὰ ἐστερέωσε ἐναντίον της. (Τὸ σκότος, ποῦ δὲν ἔχει πλασθῇ καὶ δὲν ὑφίσταται κατ' οὐσίαν, ἐπικρατεῖ, ὅταν δὲν ὑπάρχη φῶς)»].

Καὶ συνεχίζων ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος, μᾶς προτρέπει:

«Διὰ τοῦτο αἰεὶ λέγω ὑμῖν, σπουδάσατε γεωργεῖν καλοὺς λογισμοὺς, ἵνα αὐτοὺς εὔρητε ἐκεῖ [μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος]»⁶.

[«Γι' αὐτὸ σᾶς λέγω πάντοτε, φροντίσατε νὰ καλλιεργῇτε καλοὺς λογισμοὺς, γιὰ νὰ τοὺς βρῇτε ἐκεῖ, μετὰ τὴν ἐξοδὸ ἀπὸ τὸ σῶμα»].

* * *

Ἄναφερόμενος ὁ θεοφόρος αὐτὸς Ἀββᾶς εἰδικώτερα στὴν «βλάβη τῶν ὑπονοιῶν» (ὑποψιῶν, καχυποψιῶν), μᾶς συμβουλεύει νὰ φροντίζουμε «πάσῃ δυνάμει ἡμῶν μηδέποτε πιστεύειν ταῖς ἰδίαις ὑπονοίαις» καὶ νὰ ἀντιμετωπίζουμε δραστικὰ αὐτὲς μὲ τὶς «καλοεννοησίες»:

● «Κἂν σπαρῶσιν οὖν ἡμῖν ὑπόνοια διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν, εὐθέως μεταστρέψωμεν αὐτὰς εἰς καλοεννοησίας, καὶ οὐ βλέπτωσιν ἡμᾶς. Κακαὶ γὰρ εἰσιν αἱ ὑπόνοια καὶ οὐδέποτε ἀφίουσι τὴν ψυχὴν εἰρηνεῦσαι»⁷.



[«**Κ**αὶ ἂν λοιπὸν σπαροῦν στὶς καρδιές μας ὑπόνοιες ἐξ αἰτίας τῆς κακίας μας, ἅς τὶς μετατρέψουμε ἀμέσως σὲ καλὲς ἔννοιες καὶ ἔτσι δὲν μᾶς βλάπτουν. Διότι οἱ ὑπόνοιες εἶναι κακὲς καὶ δὲν ἀφήνουν ποτὲ τὴν ψυχὴ νὰ εἰρηνεύσῃ»].

• «**Μ**ὴ θέλε εἰδέναι τὴν κακίαν τοῦ πλησίον σου καὶ μὴ προσδέχου τὰς κατ' αὐτοῦ ὑπονοίας· εἰ δὲ καὶ σπαρῶσι διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν, **σπούδαζε μεταβάλλειν αὐτὰς εἰς καλοεγνωσίαν** καὶ ἐν παντὶ εὐχαρίστει καὶ κτάσαι τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀγίαν ἀγάπην»⁸.

[«**Μ**ὴ θέλῃς νὰ γνωρίσῃς τὴν κακία τοῦ πλησίον σου καὶ μὴν ἀποδέχεσαι τὶς ὑποψίες ἐναντίον του. **Ἐ**ὰν ὅμως, ἐξ αἰτίας τῆς κακίας μας, σπαροῦν ὑποψίες στὴν καρδιά μας, **φρόντιζε νὰ τὶς μεταβάλῃς σὲ καλὲς ἔννοιες. Καὶ** σὲ κάθε τὶ νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεό. **Ἐ**τσι θὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀγία ἀγάπην»].

* * *

Β'.

Τὸ πάθος τῆς καχυποψίας**

Καχυποψία εἶναι ἡ παθολογικὴ κατάσταση, κατὰ τὴν ὁποία κάποιος θεωρεῖ, ὅτι πίσω ἀπὸ αὐτὸ ποὺ βλέπει κρύβεται κάτι ἄλλο, συνήθως κακό. **Εἶναι** ἡ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης ἀπέναντι στοὺς ἄλλους.

1. Χαρακτηριστικὰ καχύποπτου ἀνθρώπου

Ὁ καχύποπτος φαντάζεται πράγματα ποὺ δὲν ἔχουν γίνε. **Πιστεύει** ἀκράδαντα αὐτὸ ποὺ τοῦ λέει ὁ λογισμὸς του καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει περίπτωσις νὰ συμβαίνει κάτι ἄλλο.

Θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ἔξυπνο καὶ νομίζει, ὅτι εἶναι σὲ θέση νὰ κάνει προβλέψεις. **Παρακολουθώντας** τὶς κινήσεις τοῦ ἄλλου, βγάζει τὰ δικά του αὐθαίρετα συμπεράσματα. **Μία** κίνηση, ἓνας λόγος, μία ματιὰ ἀπὸ τὸν διπλανό του εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ διεγείρουν τὸν ἐμπαθῆ λογισμό του ἐναντίον τοῦ πλησίον.

Ὅπως εἶναι φυσικό, οἱ σχέσεις του μὲ τὸν ἄλλο δὲν εἶναι καθόλου ὑγιεῖς. **Ὑπὸ** τὴν ἐπήρειαν τῆς καχυποψίας, δὲν ἐμπι-

στεύεται κανέναν ούτε και τούς δικούς του ανθρώπους.

Μὲ τὸν λογισμό του κατασκευάζει ἄορατους ἐχθρούς. **Νομίζει**, ὅτι οἱ ἄλλοι τὸν μισοῦν, τὸν ἐπιβουλεύονται καὶ τὸν ἀδικοῦν. **Γι'** αὐτό, συμπεριφέρεται μὲ σκληρότητα καὶ ἀδικεῖ τούς συνανθρώπους του.

Κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἐμπιστεύεται τὶς ὑποψίες εἶναι ἡ **πονηρία**.

"Ετσι, ὁ καχύποπτος λειτουργεῖ μὲ σκοπιμότητες, μὲ σχεδιασμό καὶ τακτικισμούς. **Φ**τάνει στὸ σημεῖο νὰ κατασκοπεύει, νὰ κρυφακούει, νὰ κρυφοκοιτάει. **Δ**ὲν εἶναι εὐθύς. **Δ**ὲν μιλάει ἄμεσα καὶ μὲ ἀπλότητα. **Π**ροσποιεῖται μὲ τέχνη τὸν φίλο, γιὰ νὰ ἐκμαιεύσει τὶς πληροφορίες ποὺ θέλει ἢ νὰ ἐπιβεβαιώσει αὐτὸ ποὺ θεωρεῖ ὁ ἴδιος ἀληθινό.

Φίλος γιὰ τὸν καχύποπτο ἄνθρωπο εἶναι ὄχι αὐτὸς ποὺ τοῦ λείει τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ συμφωνεῖ μὲ τὶς συκοφαντίες του. **Τ**ὰ καλὰ ποὺ ἀκούει γιὰ τὸν πλησίον του δὲν τὰ πιστεύει. **Τ**ὶς ἐνέργειες ποὺ χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἀδελφосύνη, δὲν τὶς δέχεται. **Τ**ὶς συκοφαντίες ὅμως, τὶς κατηγορίες, τὰ ψέματα, τὰ δέχεται ὡς ἀλήθεια. **Μ**άλιστα, τρέχει στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλο, γιὰ νὰ διαδώσει τὶς καχυποψίες του, κάνοντάς τους συμμέτοχους τῆς δικῆς του πλάνης.

2. Τὰ δεινὰ ἀποτελέσματα τῆς καχυποψίας

Πολλὰ εἶναι τὰ δεινὰ ποὺ προξενεῖ τὸ πάθος τῆς καχυποψίας. **Κ**ατ' ἀρχὰς ὁδηγεῖ στὸ ψέμα, τὴν πονηρία, τὴν ὑποκρισία, τὴν κολακεία, τὴν συκοφαντία καὶ τὴν περιέργεια.

"Επειτα, ὁ καχύποπτος συνεχῶς προσπαθεῖ νὰ βρεῖ ἀφορμὴ νὰ κατακρίνει τὸν συνάνθρωπό του. **Ἀ**ντὶ νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὶς δικές του ἁμαρτίες γιὰ νὰ βοηθήσει τὸν ἑαυτό του, ἀσχολεῖται μὲ τὶς ἁμαρτίες τῶν ἄλλων, ἀνεξαρτήτως ἂν ἔχουν τελεσθεῖ ἢ ὄχι.

Ἡ καχυποψία διαστρεβλώνει καὶ παραποιεῖ τὴν πραγματικότητα. **Ὁ** καχύποπτος ἄλλα βλέπει καὶ ἄλλα καταλαβαίνει. **Β**λέπει τὴν ἀρετὴ ὡς κακία, τὴν εὐεργεσία ὡς ἐπιβουλή. **Γ**ιὰ παράδειγμα, ὅταν κάποιος μὲ ἀγάπη καὶ εἰλικρίνεια κάνει κάτι καλὸ, ὁ καχύποπτος βλέπει στὴν ἐνέργεια αὐτὴ ὑπουλα κίνητρα. **Γι'** αὐτὸν ποὺ τὸν εὐεργετεῖ πιστεύει ὅτι τὸν ἐκμεταλλεύ-



εται. **Κ**άνει τὸ ἄσπρο μαῦρο καὶ τὸ μαῦρο ἄσπρο.

Μάλιστα, διακηρύσσει, ὅτι μόνο αὐτὸς γνωρίζει τι εἶναι σωστὸ καὶ δίκαιο. **Ζ**ῆ σὲ ἓνα δικό του κόσμο.

Ἡ ψυχὴ τοῦ καχύποπτου βρίσκεται σὲ συνεχῆ ταραχὴ καὶ δὲν γαληνεύει ποτέ. **Π**έρα ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τῆς ἐσωτερικῆς ἡρεμίας, δημιουργοῦνται ταραχές, φασαρίες, παρεξηγήσεις καὶ στενοχώριες μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ καχυποψία διαλύει πολυχρόνιες φιλίες καὶ γενικὰ δηλητηριάζει τὶς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. **Μ**πορεῖ νὰ διαλύσει καὶ οἰκογένειες, ὅταν οἱ σύζυγοι ὑποπτεύονται ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

Πόσο ταλαιπωρούμαστε στὶς σχέσεις ἀπὸ τὶς μεταξύ μας καχυποψίες! **Εἶ**ναι κάποιος εἰλικρινῆς καὶ τίμιος· δὲν ἔχει καμία διάθεση νὰ ξεγελάσει καὶ νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὸν ἄλλο· καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ συναντᾷ τὴν καχυποψία. **Τ**ότε νιώθει σὰν νὰ τὸν σκοτώνουν.

3. Πῶς θὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὸ πάθος

Ἄν θέλουμε νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὀλέθριο πάθος, πρέπει πρῶτα νὰ παραδεχθοῦμε, ὅτι τὸ ἔχουμε. **Ν**ὰ ἔχουμε δηλαδὴ τὴν ταπείνωση νὰ ἀποδεχθοῦμε τὴν ἀρρώστια μας. **Ν**ὰ ἐξετάσουμε τὴν συνείδησή μας μὲ εἰλικρίνεια καὶ νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι μᾶς ἔχει κυριεύσει ἡ καχυποψία.

Ἐπειτα, νὰ φροντίσουμε νὰ μὴ δίνουμε καμμία σημασία στὶς ὑποψίες, ποὺ μᾶς ὑποβάλλει ὁ λογισμὸς μας. **Λ**ένε οἱ ἅγιοι Πατέρες ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη ψηλαφήσουμε κάτι μὲ τὰ χέρια μας, πάλι νὰ μὴν τὸ πιστέψουμε. **Π**όσο μάλλον, ὅταν τὸ ἀκούσουμε. **Ν**ὰ μάθουμε νὰ μὴν ἐμπιστευόμαστε τὴν λογική μας. **Γ**ιατὶ οἱ λογισμοὶ ποὺ μᾶς ὁδηγοῦν στὴν καχυποψία εἶναι ψεύτικοι καὶ ἀπατηλοί. **Κ**αὶ ὅταν μᾶς ἔρχονται ὑποψίες στὸν νοῦ μας γιὰ τοὺς ἄλλους, ἐμεῖς νὰ προσπαθοῦμε νὰ τὶς μεταβάλουμε σὲ καλὲς σκέψεις.

Ἐπίσης, ἀντίδοτο τῆς καχυποψίας εἶναι ἡ ἀρετὴ τῆς ἀπλότητας. **Ὁ** ἄνθρωπος ποὺ ἔχει τὴν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ζῇ ἀπλά, εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ κυριευθεῖ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς καχυποψίας. **Ἐ**πομένως, χρειάζεται νὰ καλλιεργοῦμε στὴν συμπεριφορὰ μας τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν εἰλικρίνεια. **Αὐ**τὸ

πού είμαστε, αὐτὸ καὶ νὰ δείχνουμε. **Ν**ὰ μὴ σκεφτόμαστε κακὸ γιὰ κανέναν. **Ν**ὰ μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπὸ τὶς λέξεις.

Τέλος, στὴν περίπτωση πού κάποιος μᾶς ὑποπτεύεται γιὰ κάτι χωρὶς νὰ ἔχει δίκαιο, ἃς περιμένουμε νὰ φανερώσει ὁ Θεὸς τὴν ἀλήθεια, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν πείθεται μὲ λόγια.

Ἄν ἐμεῖς εἴμαστε καχύποπτοι, νὰ ζοῦμε ἐν μετανοίᾳ καὶ νὰ πολεμοῦμε τὰ πάθη μας. **Ν**ὰ πιέσουμε ὅσο μπορούμε τὸν ἑαυτὸ μας νὰ μὴν κατακρίνει κανέναν. **Ὅ**ταν πηγαίνουμε στὸν Πνευματικὸ μας νὰ ἐξομολογηθοῦμε, νὰ ἀναφέρουμε μόνο τὰ δικά μας ἁμαρτήματα καὶ ὄχι τὶ κάνει ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. **Γ**ενικά, νὰ καλλιεργοῦμε τὴν ἐμπιστοσύνη ἀπέναντι στοὺς ἄλλους.

Συχνὰ μᾶς διακρίνει τὸ πάθος τῆς καχυποψίας. **Ὅ**μως, Χριστιανὸς καὶ καχυποψία δὲν πᾶνε μαζί. **Αὐ**τὸ πού πρέπει νὰ μᾶς διακρίνει εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη στοὺς ἄλλους, ἡ παράδοσή μας στὸν Θεό, ἡ ἔλλειψη περιέργειας.

■ **Κ**αὶ ἀντὶ νὰ ἔχουμε ὑποψίες γιὰ τοὺς ἄλλους, καλύτερα νὰ ὑποφιαζόμαστε, μήπως μᾶς ξεγελάει ὁ ἑαυτὸς μας καὶ τελικὰ πέφτουμε θύματα τοῦ κακοῦ ἑαυτοῦ μας!

* * *

Οἱ ὑπόνοιες εἶναι καταστροφικὲς

«Πᾶσαν ὑπόνοιαν κινουμένην ἐν τῇ καρδίᾳ κατὰ τινος, παραιτοῦ παντελῶς, ὥς καταλύουσιν ἀγάπην καὶ εἰρήνην».

Κάθε ὑπόνοια, κάθε ἀρνητικὴ σκέψις καὶ καχυποψία, ἡ ὁποία κινεῖται μέσα στὴν καρδιά σου ἐναντίον τοῦ Ἀδελφοῦ σου, νὰ τὴν ἐκδιώκῃς καὶ ἀπορρίπτῃς τελείως καὶ ἀμέσως, διότι, ἂν ἀποδεχθῇς αὐτήν, τότε καταλύεται καὶ καταστρέφεται ἡ **Ἀ**γάπη καὶ ἡ **Εἰ**ρήνη. (Ἀγίου Θεολήπτου Φιλαδελφείας)

* * *

Καχυποψία⁹

Νὰ φυλάγῃσαι ἀπὸ τὴν καχυποψία ὅπως ἀπὸ τὴν φωτιά, ἐπειδὴ μέσω αὐτῆς ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πιάνει ἀνθρώπους στὸ δίχτυ του καὶ διαρκῶς προσπαθεῖ νὰ κάνῃ

τὸ ἄσπρο μαῦρο καὶ τὸ μαῦρο ἄσπρο, ὅπως ἔκανε μὲ τοὺς Προπάτορές μας Ἀδὰμ καὶ Εὐὰ στὸν Παράδεισο.

(Στάρετς Ἀμβροσίου)

(*) Περιοδ. «Ἅγιος Κυπριανός», ἀριθμ. 303/Ἰούλιος-Αὐγούστος 2001, σελ. 55-54. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

(**) Περιοδ. «Ὅσιος Θεόφιλος» Θεσσαλονίκης, ἀριθμ. 54/Φεβρουάριος 2026, σελ. 46-47. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1832B/Ἐρμηνεία τινῶν ρητῶν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου παλλομένων εἰς τοὺς Ἁγίους Μάρτυρας.

2. Ὡς «Πονηροὶ Λογισμοί» ἐδῶ εἰδικὰ νοοῦνται ὅχι οἱ συνήθεις αἰσχροί, ἀλλὰ ἐκεῖνοι μὲ τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι «βουλευόνται πῶς νὰ κακοποιήσουν καὶ πῶς νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν ἐχθρόν τους» (Ὅσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἐξομολογητάριον, σελ. 42, ἔκδοσις Μ. Σαλιβέρου, Ἀθῆναι, ἄ.χ.).

3. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1756C/Ὅμιλία IB', § ε'.

• Βλ. καὶ Ὅσιου Μάρκου Ἐρημίτου (Ἀσκητοῦ), PG τ. 65, στλ. 917C/Περὶ Νόμου Πνευματικοῦ Κεφάλαια Σ', § ργ', καὶ Φιλοκαλία τ. Α', σελ. 102, § ρα': «Ἐκτυφλοῦται δ' ὁ νοῦς διὰ τῶν τριῶν τούτων παθῶν, φιλαργυρίας λέγω, κενοδοξίας, καὶ ἡδονῆς».

4. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1757B/ἐνθ' ἄνωτ.

5. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1757C/αὐτόθι, § στ'.

6. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1753C/αὐτόθι, § δ'.

7. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1720C/Ὅμιλία Θ', § γ'.

8. Ἀββᾶ Δωροθέου, PG τ. 88, στλ. 1804BC/Διδασκαλία IZ', § γ' (SC τ. 92, σελ. 504, στχ. 26-30/Ἐπιστολὴ Β', § 187).

• Βλ. καὶ στλ. 1800B/Διδασκαλία IET', § δ' (SC τ. 92, σελ. 496, στχ. 15-21/Ἐπιστολὴ Α', § 183):

«Ὁ Θεὸς ὁ ἀγαθὸς δώση καὶ ἡμῖν καλὴν κατάστασιν, ἵνα δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἐκάστου ὠφεληθῆναι καὶ μηδέποτε νοῆσαι τὴν κακίαν τοῦ πλησίον. Εἰ δὲ καὶ νοήσωμεν ἢ ὑπονοήσωμεν ἐκ τῆς κακίας ἡμῶν, ἵνα εὐθέως μεταστρέψωμεν τὸν λογισμόν ἡμῶν εἰς καλοεγνωσίαν. Τὸ γὰρ μὴ εἰδέναι τὴν κακίαν τοῦ πλησίον τίκτει σὺν Θεῷ τὴν ἀγαθότητα».

9. Καχυποψία (καχύποπτος): ὑπόνοια κακοῦ, κακῶν ὑποψία, ἡ διαρκὴς ὑποψία, ὅτι κάτι ἄλλο κρύβεται πίσω ἀπὸ τὰ φαινόμενα, ἡ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης, δυσπιστία (ὁ ἀείποτε ὑποπτος, ὑποπτεύων τὸ κακόν, φιλύποπτος, δύσπιστος).

• Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, Ἀφίδνες Ἀττικῆς. • Μὲ τὴν εὐλογία καὶ ἐπιστάσια τοῦ † Μητροπολίτου Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. • Διανέμεται δωρεάν.